

Purim Komáromban

A Naim együttes a Wallenstein Zoltán teremben (részletek 3. oldalon)

Bíró Eszter koncertje a Komáromi Napok keretében

Az idei Komáromi Napokon Bíró Eszter ad koncertet a Menházban Dalok Az életről címmel Izrael állam 70. születésnapja alkalmából. Az eseményre **2018. május 1-jén, kedden 14:30-kor** kerül sor. A belépés díjtalan, minden érdeklődőt szeretettel várunk! ■

Lag Baomer Dunaszerdahelyen

A régió hitközségei idén is Dunaszerdahelyen tartják közös ünnepségüket Lag Baomer alkalmából. A május 6-i eseményre elegendő számú jelentkező esetén buszt indítunk Komáromból. Jelentkezni lehet a kile@menhaz.sk címen április 25-ig. ■

Mazi Tov – Szalay Vilma 80 éves

Március 22-én 80. születésnapján köszöntjük közösségünk aktív tagját, Szalay Vilma. További jó egészséget és sok boldogságot kívánunk neki a Komáromi Zsidó Hitközség nevében. Bis 120! ■

Pészach ünnepe

Pészach ünnepe idén **március 30-án, péntek este** kezdődik, március 31. (szombat) és április 1. (vasárnap) főünnep. Április 2-5-ig (hétfő-csütörtök) félünnep vannak. Az utolsó két főünnepi nap április 6-7. (péntek-szombat). A komáromi zsidó temető március 31-én, április 1-jén, 6-án és 7-én nem látogatható! ■

Szerkesztői gondolatok

Az ember így negyven felé robbogva már csak kapkodja a fejét, ismét eltelt egy év, s hamarosan újra maceszt ropogtatunk pészach ünnepe alatt. Ismét ott állunk majd az irodában, hogy hazavigyük az előre megrendelt maceszt, bort, és maceszlisztet. Közös szédert ülünk készül a maceszgombóc, majd kávéba vagy kakaóba aprítjuk a kovásztalan kenyeret.

Megannyi emlék tör ilyenkor elő, nagyszülőkről, hagyományokról, otthoni és közösségi ünnepekről. Míg itt vagyunk, s meséljük az egyiptomi kivonulás történetét, addig őrizzük a tradíciót. Nem hagyjuk feledni azokat a történeteket sem, melyek a hitközségi maceszsütésről, a padlásán tartott húsvéti edényekről szólnak. Gondoljunk idén ezekre az egyre halványuló történetekre, amikor néhány darabka leesik a lapokról a tányérra vagy az asztalra. Minden kis morzsa egy apró mozzanat, történés a Komáromi Zsidó Hitközség krónikájából. Gyűjtsük hát össze ezeket, meséljük el rokonoknak, barátoknak. Ne hagyjuk feledésbe merülni a Duna és a Vág összefolyásánál megtörtént pészachi kalandokat!

Tegyék ezek a mozaikdarabok még szebbé az 5778-as zsinagógai esztendő nyolcnapos ünnepét! ■

PA

Kiállítás Tatabányán

Március 8-án a Tatabányai Múzeumban került sor A zsidó élet állomásai című kiállítás megnyitására. A gazdag kép, tárgyi és dokumentum anyag a budapesti Magyar Zsidó Múzeum, a Komáromi Hitközség és magánemberek kölcsönzéséből gyűlt össze. A megnyitón Toronyi Zsuzsanna, a Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatójának színes előadása felkeltette az érdeklődését a kiállítás iránt. A város vezetésének képviselőjén kívül Paál Gabriella, a múzeum igazgatója köszöntötte a megjelenteket. Tatabányán először rendeztek ilyen témájú kiállítást, a jelentős eseményen részt vett Kunos Péter, a MAZSIHISZ ügyvezető igazgatója, a Múzeumbarátok Körének tagjai és nagyszámú érdeklődő. ■

PZs

Közös mozilátogatás

A KZSH tagjai közösen nézték meg a helyi Tatra moziban a Tolmács című új filmet. A látogatást Kollár Zoltán szervezte. A bemutató előadást követően a közönség találkozott mű komáromi származású szereplőivel. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** – szerkesztő: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky - program Kultúra národnostných menšín 2017. Periodikum je nepredajné. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

✦ A HH-t, a KZSH-t és a Shlalom klubot támogatták: Horn család, Fekete Magda, Boček Péter és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ A budapesti Bethlen Gábor Alap támogatásával március végéig megújul a ravatalozóban a I. világháborús emlékmű és környezete.

✦ Könyvtárunk ismét új könyvekkel gazdagodott, várjuk olvasóinkat!

✦ A szlovákiai kis zsidó közösségek elnökei munkamegbeszélést tartottak Trencsénben, melyen a KZSH-t Pasterák Antal elnök képviselte.

✦ Március elejétől folytatódik az Eötvös utca felújítása, a KZSH épülete továbbra is zavartalanul üzemel.

Támogatóink / naši sponzori:

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NADÁCIA
EZRA

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

Purim Komáromban

A zsidó naptár szerint ádár hónap 14-én ünnepeljük purim ünnepét. Ez idén március 1-re esett. Ezen a napon Eszter könyvét olvassák fel a zsidó közösségekben.

Népünk csodálatos megmenekülésére emlékezünk. Purim a kevés zsidó örömművelés egyike. A komáromi Menházban Chana Adri elevenítette fel a történetet, majd David Adri olvasta fel a hagyományosan pergamen tekercsre írt szöveget.

Többen álarcban, jelmezben jelentek meg, ez is hozzátartozik purimhoz, mint ahogyan a vidámság, a zene és a tradicionális ételek fogyasztása. A program további részében a budapesti Lauder iskola diákjaiból álló Najim Klezmer Zenekar adott nagyszerű koncertet. A délután tombolával zárult.

Ezúton köszönjük mindenkinek, aki eljött a széles régióból. Reméljük, hogy még sokszor ünnepelhetünk együtt. ■

PT

Bemutatkozik a budapesti Lauder Zeneiskola

Beszélgetés Nagy Annával

Kilenc éves koromban kezdtem harmonikázni Katrycz Richard tanár úrnál a budapesti XI. kerületi állami zeneiskolában. Amikor pályaválasztásra került a sor, felvételt nyertem a Bartók Béla Zeneművészeti Gimnáziumba - népszerű nevén a Konziba -, ahol Lukács Dénes tanár úr növendéke voltam.

A Konzi elvégzése után – mivel akkoriban még nem volt a Zeneművészeti Főiskolán harmonika szak – a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki karára felvételiztem, és okleveles vegyészmérnökként végeztem. Az egyetemi éveim alatt, ösztöndíj kiegészítési céllal, a Budapesti Operettszínház és más színházak zenekarában harmonikáztam. Az Operettszínházban ismertem meg Jávorai Fegyát, aki 1991-ben az akkoriban alakuló zenekarába, a Budapest Klezmer Band-be invitált. Az életem ekkor hatalmas fordulatot vett. Az elmúlt lassan három évtizedben a Budapest Klezmer Band-del a klezmer zene magyarországi nagyköveteként bejártam a világot. A Lauder Iskolában 2004-ben kezdtem harmonikát tanítani, és 2006-tól vezetem a klezmer zenekari foglalkozásokat. Az iskola nagy hangsúlyt fektet a zsidó kultúra tanítására, és lehetőséget kaptam, hogy a zeneiskola tananyagába beépítsem a klezmer zene oktatását. 2007 óta a Zeneiskola vezetője vagyok. A vegyészmérnöki diplomám az íróasztalom fiókjában pihen, és szerintem már örökre ott is marad.

Mióta működik a Lauder Zeneiskola? Hányan tanulnak Nálatok? Milyen hangszeren?

A Lauder Iskolában bizonyos értelemben mindig is volt zeneoktatás, de iskolarendszer-szerűen, pedagógiai programmal, állami normatív támogatással...

...stb, a Lauder Iskola tagozataként 2004 óta működik zeneiskola. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a zeneiskola kötelező lenne. Jelenleg az iskola 800 tanulója kb 150-en tanulnak különböző egyéni hangszeres szakokon és kb 30-an járnak un. zenei előképzőbe.

Érdekes, hogy a zeneiskola szülői kezdeményezésre alakult. Radó Anna nevéhez kötődik ez a kezdeményezés, aki szülőként járta ki az összes hivatalos utat, és jelenleg is ellátja a zeneiskolában a koordinátori feladatokat. A zeneiskolában a jelenleg tanított hangszeres szakok: zongora, hegedű, fuvola, klarinét, szaxofon, gitár, nagybőgő, ének, harmonika. Mindenki tanul természetesen szolfézst is. A 3-4 éve tanuló gyerekek különböző zenekari formációkban zenekari és kamarazenei foglalkozásokon is részt vesznek.

Hogyan kapcsolódik a zeneiskola anyaintézményéhez a Lauder Iskolához?

Az anyaintézménnyel rendkívül szoros a zeneiskola kapcsolata, nem is lehetne másképp. A zenetanárok és a közismereti tanárok között permanens pedagógiai kapcsolat van, ami a gyerekek érdekét szolgálja. Természetes a zeneiskola minden fontosabb iskolai rendezvényen jelen van.

Purimkor nagy sikert aratott a Naim Komáromban. Kérlek, mutasd be a zenekart olvasóinknak.

A Lauder Iskola 12-15 éves, tehetséges növendékeiből álló klezmer zenekar. 2013-ban kezdtek el együtt muzsikálni, repertoárjuk tradicionális zsidó dallamokból áll. Zsidó kulturális és jótékonyági rendezvényeken, iskolai programokon lépnek fel. 2017. őszén németországi vendégszereplésen vettek részt.

A zenekar tagjai: Angel Ádám hegedű, Csengeri Danó szaxofon, Csernai Janó ütőhangszerek, Dargay Marci basszusgitár, Dán Anna fuvola, Kemény Dani zongora, Koltai Dóri fuvola, Málk Panna fuvola és Tóth Bálint ütőhangszerek. Felkészítő tanáraik: Incze Zsóka és Pados Balázs, mindketten a Lauder Iskola tanárai.

Milyen rendezvényeken szoktak fellépni diákjaitok?

A Naim zenekar fellépései az iskolai rendezvényeken magától értetődőek. Az iskola falain kívüli rendezvényeken az utóbbi időben kezdtek sikereket felmutatni. Ilyen rendezvények pl. Izrael állam fennállásának évfordulója az Izraeli Kulturális Intézet rendezésében a budapesti Szent István parkban, a Judafest rendezvényén eddig 2 alkalommal játszottak, különböző budapesti purimi és hanukai rendezvények szereplői. Egy holland állami filmstáb holokauszttúlélőről készülő filmjében fogja szerepeltetni a Naimot ...

Van-e kapcsolatotok más vidéki, külföldi közösségekkel?

A Lauder Iskolának több vidéki és határon túli közösséggel van kapcsolata. A korábbi években a Z'mirim Klezmer Band tagjai vitték az iskola hírének ezekbe a körökbe. A Z'mirim azonban kinőtte az iskola falait, tagjai leérettségiztek, és különböző felsőoktatási intézmények hallgatói lettek. Szerepüket a Naim éppen most veszi át. Pár Z'mirim-es tag új formációban, Béláim néven Bartók zenéjének feldolgozásával foglalkoznak az utóbbi időben. Ennek szellemi közege továbbra is a Lauder Iskola. ■

PT

A lepedőn túl – beszélgetés Verő-Bán Lindával

Verő Bán Linda vagyok, informális oktatással foglalkozom a zsidóság területén. Aktív zsidó közösségi életet élek gyerekkorom óta, szinte az összes zsidó intézményt látogattam a 90-es években: (pl. Bálint ház, Hasomer Hacair, Wesselényi iskola, Szarvasi tábor).

A Jeruzsálemi Héber Egyetemen végeztem művészettörténet szakon, majd egy évet tanultam zsidóságot Stockholmban, a Paideia Iskolában. Ezután férjhez mentem, és a Frankel zsinagóga rebecene lettem, férjem Verő Tamás rabbi.

Hogyan született a Zsidongó könyvek sorozat ötlete? Milyen köteteid jelentek meg eddig?

Kisgyermekes családokat tanítottam a Frankel zsinagógában, és szembesültem a zsidó témájú gyerekirodalom égető hiányával. Hogy lehet, hogy a zsidó gyerekek könyvespolcán nincsenek zsidó témájú könyvek? Nincs miből elmesélni nekik évről évre, hogy mit ünnepelünk chanuka, purim, pészach ünnepén. Soha nem voltak írói ambícióim, mégis úgy éreztem, mint oktató, változtatni szeretnék ezen. Így született meg a Zsidongó könyvsorozat.

Hány nyelven érhető el a műveid?

Tizenhárom könyvet írtam és adtam ki eddig magyarul, amelyeket több nyelvre is lefordítottunk. 5 könyv angolul, 5 szlovákul, 3 németül, 1 oroszul, 1 franciául, 1 románul, 1 horvátul jelent meg.

Milyen tevékenységeket végez a könyvkiadás mellett az általad vezetett Hillel Alapítvány?

Közösségépítő és informális oktatási programokat építünk.

Miről szól A lepedőn túl című legújabb könyved?

A lepedőn túl című könyvben kérdésekre adunk válaszlehetőségeket. A könyvben szereplő nyolcvan kérdést tündézserek tették fel. Több száz anonim módon feltett kérdésből válogattuk ki a leggyakoribb témákat. Válaszainkból látni, hogy szerintünk a zsidóságban nem létezik semmire egyetlen helyes válasz. Mindig annyi válasz van, ahány embert megkérdezzünk. Mindenki maga döntheti el, melyik nézet áll hozzá a legközelebb. Könyvünkkel ebben szeretnénk segítséget nyújtani az olvasóknak! „Ne mások zsidóságának akarj megfelelni, merj kérdezni, és keressd a számodra elfogadható válaszokat, vagy fogalmazz meg újakat!” Ez a könyv üzenete! A könyvben található illusztrációkat a Lauder iskola diákjai készítették, így azok is a tizenévesek gondolatait tükrözik a zsidóságról.

Budapesten nagy sikerrel működtetik BBYO nevű szervezetet. Kérlek, mutasd be az ott végzett aktivitásokat olvasóinknak. A BBYO a Bnei Brit Youth Organization nevének rövidítése, de ma már függetlenül működik a nevében szereplő Bnei Brit szervezettől. A BBYO egy pluralista zsidó ifjúsági világ-szervezet, melynek célja, hogy a 12-18 éves tinédzserek számára a következőket nyújtsa:

- zsidó közösségi élmény (heti rendszeres találkozók)
 - barátságok kötése, ami ebben az életkorban az egyik legfontosabb faktor
 - közösség és társadalom iránti felelősségre tanítás
 - zsidó hagyományok, értékek átadása, őrzése (zsidó ünnepek közös megünneplése, tanulás, micve programok)
 - zsidó identitás építése
 - junior vezetőképítés – a BBYO tagok pár éven belül a magyarországi zsidó közösségi életben vezető szerepet tölthetnek majd be
 - nemzetközi szintű kapcsolat építés a BBYO tagjai között – testvérközösségünk a BBYO Westchester, New Yorkban.
 - szoros elkötelezettség Izrael iránt
- A BBYO-ban sok tizenéves találja meg azt a zsidó közösségi élményt, amely a későbbiekben a zsidó identitásuk alappillérét fogja képezni. Ez számomra a legfontosabb érték. ■

PT

Az utolsó túlélő című könyvről Jakab Tímeával – 2. rész

Milyen a zsidósággal kapcsolatos tevékenységeket fejt ki a Gömői Művelődési Központ?

A zsidóság 2009-ben került központi témává intézményünkben. Miután munkába léptem, a kormányhivatal közzé tett egy felhívást, amely a kultúrák különbözőségének bemutatására, az interkulturális párbeszéd szorgalmazására és a diszkrimináció felszámolására irányult. Mivel ez a témakör na-

gyon közel áll hozzám, ezért egy olyan projekttervet terjesztettünk a kormányhivatal elé, amelybe Szlovákia iskoláit vontuk be. Egyetemi tanárok, külföldi múzeumok munkatársai, számos történész és szakember vett részt a kétnapos programsorozaton, amely végül klezmer band fellépésével és kiállítással végződött. A rendezvényről DVD készült, az interneten keresztül Szlovákia iskolái is követhették a programsorozat

lefolysát. E rendezvényt követte a Két nemzet sorsa évente ismétlődő oktatói programsorozat, amely keretén belül felvettük a kapcsolatot a különböző zsidó szervezetekkel. Előadónk között olyan személyek voltak, mint pld. Korčok Martin, Győri Márta, Paszternák Tamás stb. Rozsnyó diákjaival felkerestük a volt zsinagóga épület és a zsidó temető helyét, ahol gyertyát gyújtottunk. Vendégeink között volt Ehrenfeld Tibor, aki Rozsnyó város legidősebb zsidó polgára. Ezen az éven töltötte be a 90. életévét.

(Folytatás a következő oldalon.)

(Folytatás az előző oldalról.)

Ezen kívül a Gömői Művelődés Központ alatt működő Apollo moziban számos ezzel kapcsolatos dokumentum-filmet vetítettünk, legutóbb pl. Üzlet a korszón c. filmet, amely egyik rendezője a rozsnyói zsidó származású Kadár János.

Hogyan jött a könyv ötlete?

Amikor a Nyitrán eltöltött évek után visszakérültem Rozsnyóra, és beléptem a már említett munkahelyre, a Gömői Művelődési Központba, az első rendezvényem szervezése alatt kapcsolatba kerültem Ehrenfeld Tiborra. Eleinte csak kötetlen beszélgetésnek indult az egész, de története nagyon megindító volt, sokáig hatása alatt voltam. Csakhamar rájöttem, hogy a visszaemlékezésit érdemes digitalizálni, ezért a legközelebbi találkozásunkra diktafonnal a kezemből indultam hozzá. Két évig tartó látogatásaink alatt számos hangfelvétel született, amelyeket lejegyeztem, és egy ideig a fiókom alján pihenttettem. Úgy éreztem, még nem jött el a megfelelő pillanat, hogy feldolgozzam, és a nyilvánosság elé tárjam... egészen a tavalyi évig. A Szlovák Kormányhivatal- Kisebbségi Kultúrák 2017 támogatását segítő program esélyt adott nekünk arra, hogy a könyvet megjelentessük. Kihasználtuk az alkalmat, és a fiók aljából előkerültek az írások. Bizony jól tettük. Ehrenfeld Tibor ebben az évben ünnepli 90. születésnapját, és ettől nemesebb ajándékkal, azt hiszem, aligha lehetett volna megörvendeztetni. És van még egy másik előnye is az idei könyvkiadásnak. Ehrenfeld Tibor elhagyta Rozsnyó városát. Habár gyakran emlékezünk rá, mégis nagy segítséget nyújt ez a könyv, hogy napi szinten közel tudhassuk őt. A könyv egyik legnagyobb előnye, hogy igyekeztünk megőrizni Ehrenfeld Tibor sajátos szavajárásait, beszédstílusát, gondolatmenetét, miközben mink ezt rendszereztük, formába öntöttük és a levéltári anyagok alapján kibővítettük, vagy pótoltuk a hiányzó láncszemet. Így lett belőle kerek egész, egyben egy korszak dokumentuma. A könyv elején Rozsnyó várost, egy békés közösség mindennapjait mutatjuk be, amely a politikai események hatására teljesen átforgalmódik. Az emberek kapcsolata meggyengül, és fokozatosan alakul az egész társadalom. Ezt a változást Ehrenfeld Tibor nagyszerűen bemutatja be akkor, amikor azt állítja, hogy az elvitelükkor

A Gömői Művelődés Központ épülete

„a fél város sírt a másik pedig örült”, és ugyanez volt a visszaérkezésük pillanatában is. A könyv igazi előnye talán az, hogy olyan erős személyiségeket is bemutat, akikre mindig lehet számítani, és a legnagyobb kínok között is a barátok mellett állnak. Olyan kapcsolatok szövődnek, amelyeket manapság aligha lehet elképzelni, Erre jó példa az az eset, amikor Tibor öngyilkos akart lenni. Meg akarta szűrni magát, egyszerűen nem bírta tovább. Szerencsére ez nem következett be, hála barátainak. Ami igazán különleges ebben a könyvben az az, hogy nem áll meg a koncentrációs táborok bemutatásánál, hanem tovább követi Ehrenfeld Tibor életútját. Rámutat az újrakezdés nehézségeire, az elkobzott vagyonaik visszaszerzésének körülményességére, a halott édesanya egyik képének eltulajdonítására, amelyet nem sikerült újra megszerezni, ez Tibort még nagyon sokáig bántotta, majd pedig az államosításra. Bemutat egy életet, amely tele van megpróbáltatásokkal, megaláztatásokkal és megszegyenítésekkel. Akadtak olyanok, akik meg tudtak maradni elsősorban Embernek. Ezekhez tartozott Ehrenfeld Tibor is.

Milyen körben terjesztük?

Elsősorban azokhoz juttattuk el a könyvet, akik valamilyen kapcsolatban álltak Rozsnyó város zsidó lakosságával (leszármazottak, barátok, ismerősök, rokoni viszonyok). Nagy érdeklődéssel fogadták Rozsnyó város polgárai is, mivel Ehrenfeld Tibort ismerték, a közönség része volt, és az itteni lakosság nagy érdeklődéssel fordul a város múltja iránt. Mivel Tibor kitűnő emlékezetének köszönhetően pontos képet ad a háború előtti időszak mindennapjairól, konkrét nevekkkel és leírásokkal, ezért egyben a város rövid dokumentuma is. Ezt a könyvet szeretnénk eljuttatni a zsidó hitközségekhez, valamint az iskolákba is. Mivel nagy a könyv iránti érdek-

lődés, ezért felkeresik intézményünket, a Gömői Művelődési Központot, itt személyesen is átvehetik azt. Múzeumoknak, könyvtáraknak és levéltáraknak is adunk az említett publikációból.

Mennyi ideig tartott az összeállítása?

A könyv létrejöttét egy hosszú folyamat előzte meg, amelyben kisebb nagyobb szünetek voltak. Maga a publikáció nem terjedelmes, mégis elég sok időt igényelt, amíg Ehrenfeld Tibor szavait összevetettük a megmaradt dokumentumokkal. Szerencsére segítségünkre voltak olyan emberek, mint Tomány Éva és Kardos László, akik nyomukon követték az írás létrejöttét és segítették azt.

Milyen terveik vannak a témában a jövőben?

Mivel Az utolsó túlélő c. könyv eddig csak magyar nyelven jelent meg, ezért szeretnénk annak szlovák nyelvű változatát is elkészíteni, így elérhetővé tenni azt minden érdeklődő számára. A könyv nem terjedelmes, mégis mély és elgondolkodtató olvasmány, ezért annak létrejötte remélhetőleg nem marad visszhang nélkül. Segít átélni egy időszakot, amelyet sokan csak a történelemkönyvekből ismerünk. Átértékeli az ember az eddigi életét, rájön, hogy az anyagi javak hajszolása alul tud maradni a kiélezett helyzetekben, amikor az ember életben maradása a tét. Másik nagy előnye a könyvnek, hogy nyíltan rámutat a barátok és az ismerősök személyiségének gyors változására, milyen hamar képesek megtörni, és a haszon reményében megválni méltóságuktól és becsületektől – persze ahogy Ehrenfeld Tibor is mondta, akadtak kivételek. Sok mindent rejt magában ez a könyv, pszichológiát, történelmet, irodalmat..., az élet számos területén fel lehet használni, de ez mindig az adott pillanattól függ. ■

PT

Bakonyi István: 70 éve érettségiztem – 2. rész

Egyes zsidó családok abban reménykedtek, hogy más vallásra átérve mentesülhetnek a zsidókat érintő hátrányok alól. Fiaik és lányaik közül a kikeresztelkedés után többen csatlakoztak az új vallás ifjúsági rendezvényeihez, ahol senki nem csodálkozott ezen. Más vallásúként magam is részt vettem konfirmációs előkészítő összejöveteleken, néha kirándultunk biciklivel az ácsi erdőbe. Egy alkalommal hárman tudtunk forgalom hiányában egy sorban haladni, közben én voltam elengedett kormányossal, míg jobbról és balról egy-egy új hittestvér lányka fogta, saját biciklijét másik kézzel irányítva a kezemet. Nagyon szomorúan gondolok mindketőjükre és nagyon szégyellem, hogy sem én, sem más nem tudott rajtuk segíteni, amikor elhurcolták és megölték őket.

A tanuló nemzetisége se került soha előtérbe. Sanyi osztálytársunk csendes gyerek volt, közepes tanuló. Fel se merült senkiben, hogy nem magyar nemzetiségű, mert nyelvünket tökéletesen beszélte. Jó 20-25 évvel később egy osztálytalálkozón jelen volt és történetesen készült jelenléti ív is. Ekkor vettük észre, hogy ő valójában Alexander és családi nevét is szlovák ABC-nek megfelelően írja. Ezek szerint szlovák. Tanáraink kellett, hogy tudják ezt, de hallgatásukkal egy esetleges nemzeti-segi konfliktus ellen védtek.

Sztálingrád után nyilvánvalóvá vált, hogy a háborút Magyarország és szövetségesei elvesztették. Nem kellett nagy ész ahhoz, hogy rájövünk, ha szemünk láttára elrepül felettünk különösebb zavarás nélkül 800-1000 ellenséges repülőgép, úgy ez nem valami jó jel saját győzelmi esélyeinkre nézve.

A nélkülözések, az emberéletek okatlan feláldozása, az egekig nőtt korrupció még azok kedvét is elvette a háborútól, akik addig a tüzet szívták. Egy javakorú közeli rokonom a háború alatt anyagiakat nem kímélve, élelmiszerekkel gyakorlatilag kitarított egy őrmestert, aki a katonai behívásokat intézte. Rokonomat az egész háború alatt még csak egy röpke hadgyakorlatra se hívták be soha. Mind

többen kezdtek el azon tűnődni, hogyan lesz tovább? Lesz-e még a háború után is Magyarország, vagy területét felosztják a szomszéd országok maguk között? Mind többen reménykedtek a csehszlovák fennhatóság visszaállításában azzal a naiv reménnyel, hogy ott folytatódna, ahol 1938-ban abbamaradt. Aki tehetne, bújta a külföldi rádiók adásait, csak vigyázni kellett, nehogy valaki feljelentse. Németországgal ellentétben ezért nem járt halálbüntetés, de „izgatás“, vagy „rémhírterjesztés“ címén alaposan meghurcolhatták.

1944 őszén családomban már azt gyanítottuk, hogy karácsonyra hozánk ér a front (valójában január első napjaiban történt meg ez). Közben apámat bebörtönözték, én illegalitásba vonultam, majd hadiipari munkás lettem. A háború már csak olyan, hogy egy-egy eltévedt golyó, vagy bomba mindenkit elérhet. Személyes, ezen túlmenő fenyegetettségem aránylag kiegyensúlyozott volt, egy ízben egy német, később egy orosz katonára bökődte töltött pisztolyával mellemet vagy homlokomat, érdekes módon ilyenkor megijedni sincs idő. Egy szomszéd zsidó család elhurcolásakor meg szóban addig akadékoskodtam, míg nem a német katonák egyike lekapta géppisztolyát a válláról és rám tartotta, mire elfutottam, közben várva hátulról a rám zúduló lövéseket. De kegyelmet kaptam és túléltem a háborút.

Március végén a várost az orosz csapatok második nekifutásban birtokba vették, pár napra rá az iskolákban is megindulhatott a tanítás. Azt reméltük: itt van már a Kánaán, vége a háborúnak, dolgozunk becsülettel. A gonoszok meg fognak bűnhődni, az arra érdemeseknek köszönetet fogunk mondani. Segítjük egymást az újjáépítésben. Láthatólag mindenki örült a nyilas rémuralom végének, nem lesz több felkoncolás, elhurcolás, házkutatás.

Egy nagyon érdekes időszak következett, amelynek kutatásával úgy tűnik érdemes lenne foglalkozni, annál is inkább, mert a rendelkezésre álló iratok, dokumentumok az idővel csak mindinkább fognak. A magyar kor-

mány a fegyverszüneti egyezmény értelmében az 1938-as határokon kívül már nem volt illetékes, a csehszlovák kormány az akkori viszonyok között Kassán szinte beláthatatlan messzeségben székel, kapcsolat vele alig volt, terveit rádió és újságok hiányában nem lehetett megismerni, legfeljebb még külföldi adásokból. Jellemző, hogy az új csehszlovák tanfelügyelő Kassáról biciklin érkezett. Polgárőrség a városban az első perctől működött, fiatal emberek hosszú puszkával, civil ruhában de karszalaggal járták a várost, de ödöngő orosz katonákkal szemben védelmet alig tudtak nyújtani. Mindenki tette a dolgát ahogy tudta, nem kérdezve, hogy mikor és mennyit fognak érte fizetni.

A legjobban érzékelhető változás az volt, hogy a május elsejei ünnepségen szabad elhatározásból sokan vettek részt, a bencés gimnázium is kivonult tanárok vezetésével. Ne feledjük, a háború ekkor még folyt (ugyan csak 8 napig), de a háború győztes oldala még változhatott volna is (ha az atombomba nem az amerikaiak, hanem a németek kezében lett volna).

Lassan elkezdtek nagyobb számban betelepülni a városba szlovák tisztviselők, alkalmazottak és így lehetővé vált a helyi államhatalmi szervek kiépülése az eltávozott vagy elbocsátott magyar munkavállalók helyettesítésével. A magyar oktatási nyelvű iskolák rövid időn belül ugyan megnyitáltak, de az új csehszlovák iskolai hatóság az iskolák bezárását rendelte el. A szülők ezt a rendelkezést nem fogadták el, a később megszokottá vált kellekkel, képekkel az orosz városparancsnok irodája elé vonultak és kérték az iskolák megnyitását, ami hamarosan meg is történt a városparancsnok rendelkezése alapján. Később a csehszlovák oldal mégis bezáratta a magyar iskolákat, a szülők ismét a Klapka térre vonultak és ez a csiki-csuki a tanév végéig még néhányszor ismétlődött. Milyen érdekes lenne tudni, hogy a háttérben milyen tárgyalások, alkudozások folytak! ■

Folytatjuk

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

70. fejezet Kovácsaltalan történetek

(2012. április 14.)

Bet Shemes felé jár ki a vonat a lodi állomásról, amikor fejben elkezdem írni a 139. bejegyzést. Pár nap múlva a tel-avivi tengerparton autózunk másod-unokatestvéremmel Ashkelon felé, mikor pont kerül a gondolatmenet végére. Raanana városában köszöntöttük az ünnepet és a Szombatot. A rokonok házához közeli zsinagóga lenyűgözött, a modern Tóraszekrényről sokáig nem tudtam levenni a szemem. Még mindig nehezen fér a fejembe, hogy errefelé nincsenek minjen gondok. Hihetetlen.

Hazatérve körbeültük a terített asztalt, s kezdetét vette az egyiptomi kivonulás történetének elmesélése. Míg a többiek a héber Haggadát követték, én az angolból próbáltam lépést tartani. Minden olyan, mint odahaza. Kivéve a szédertálon a hajszeszt, amelynek állaga inkább hasonlít valamilyen datolyalekvárra, mintsem a reszelt almából, dióból borral készült keverékre. Imák, áldások, ahogy az az est „rendjében” szerepel. Órák múlva aztán sor került az ízletes vacsorára, a maceszgombócós húsleves elfogyasztása után. „Jövöre Jeruzsálemben!” – hangzott fel az est végén. Kis mosoly ült ki az arcomra, fura ezt itt a Szentföldön mondani.

Fél egyig ünnepeltünk, így másnap kicsit később keltem. Reggeli beszélgetés Mancinénivel, a család nagymamájával, kis olvasás, majd újra az asztal körül ültünk az ünnepi ebéden. Délután séta a környéken, ismerkedés a festői településsel.

A szombatbúcsúztató Havdala után moziba mentünk. Nem jutottam szóhoz, a „kisváros” plázája zsúfolásig megtelt a filmekre igyekvőkkel. A termünkben egy gombostűt sem lehetett volna leejteni, teltház volt. Nem nagyon emlékszem olyan budapesti filmszínházi élményre, amikor ne lettek volna üres székek a nézőtéren. Ami még érdekesebb, míg nálunk főleg fiatalabbak töltik meg a sorokat, addig

itt a közép és az „idősebb” korosztály képviselői várták türelmetlenül a vetítés kezdetét.

Eredetileg angol nyelvű filmre jöttünk, az első percekben kiderült, franciául szólnak a vászonról. Francia film héber felirattal, még szerencse, hogy a történet e nyelvek ismerete nélkül is követhető és érthető volt. Az Éltrevalók (Intouchables) megható 112 percét mindenkinek ajánlom.

Lassan egy óra, mire visszavitték Ramat Ganba.

A vasárnap pihenéssel és házimunkákkal telt. Azon dilemmáztam, mit is kezdjek az elkövetkező szabadnapokkal. Csábított a haifai virágkiállítás és a már régen betervezett vizit a helyi vasúti múzeumba. Végül, mint ahogy az lenni szokott, sokfelé eljutottam, csak pont ezekre a helyekre nem.

Hétfőn tehát nekivágtam az első egynapos túrának. A HaShalom állomásig végig azon morfondíroztam, Haifa vagy Jeruzsálem felé vegyem-e az irányt. Az elektromos kijelző tábla végül segített, a 15 perc múlva érkező fővárosi vonatra váltottam jegyet. Vas-kerekűvel a Szent városba! – régi álom volt ez is. A gumiorrú szerelvény belülről már kevésbé csábító, meglát-szik rajta a közel 10 év, mióta a közelkeleti síneket koptatja. Az utazóközönséget alkotó kisgyerekes családokon látszott, az ő úticéljuk is minden valószínűséggel a Bibliai állatkert. Tel-Aviv Hagana, Lod, Bet Shemes meghódítása állt előttünk. A Júdeai-hegyek völgyeiben felkapaszkodó szerelvény festői környezetbe repíti az utazót. Ha megmosták volna az ablakokat és a fényvisszaverő fóliát sem kezdte volna ki az idő vasfoga, még nagyobb élmény lehetett volna az út. Talán, ha egyszer elkészül a Tel-Aviv-Jeruzsálem gyorsvasút, panoráma kocsik viszik majd a ráérős turistákat ezen a sín páron. Most már azt is értem, miért nem alternatíva manapság a két város között a vasút az iránytaxik és a busz mellett. A másfél órás utazásnak van egy sajátos Komárom-Székesfehérvár feelingje. A munkába vagy iskolába igyekvőket megörjítheti ez a folytonos jobbra-balra kanyargás a nagy semmi közepén.

Az állatkertnek saját állomása, azaz inkább megállóhelye van. A szerelvényt szinte mindenki el is hagyta. Busszal, autóval, gyalog özönlöttek a látogatók. Vallásosok srámliban, szekulárisok rövidnadrágban. Nagy a tumultus a pénztárnál. A vonatjegyet bemutatva 5 sékel kedvezmény jár a környezetvédelmi látogatóknak, már amennyire a dízel-vonat „zöldnek” tekinthető. A Jeruzsálem kapujában, domboldalba épített parkban nagy a zsúfoltság, piknikező (!) családok mindenfelé. A medvékhez, majmokhoz nehéz közel kerülni a sokaságban.

Csak az elefántokig tartson ki a telefonom! Ők még megvoltak, de a zsúfokhoz érve már menthetetlenül fényképezőgép nélkül maradtam. Míg a Ramat Gan-i ZOO egy igazi zsúfolt nagyvárosi állatkert, addig a jeruzsálemi egy sokkal levegősebb – nagy területen elvélve egy-egy állat benyomását kelti. Noé bárkája, melyben látogatóközpontot rendeztek be, picit össze ment. A Bibliában szereplő állatok mellett tartanak néhány veszélyeztetett fajt is. Miután mindent bejártam, az állomás felé vettem az irányt. Százak várták az óránként (néha kétóránként) befutó motorvonatot. Küzdelem a feljutásért, az ülőhelyért. Mindenki előtörték az állati ösztönök (mit várhatunk egy állatkerti látogatás után). Pár másodperccel azután, hogy lehuppantam kivívott üléssemre, azzal szembesültem, hogy egy hajléktalan útítárral töltöm az elkövetkező 90 percet. Légzés a szájon át, ugye mindjárt megérkezünk. Kis imarészleteket osztogatott a körülötte ülőknek, kaptam én is. Lod állomáshoz érve előkapott három főt tojást a zsebemből, s jóízű falatozásba kezdett a mellettem utazó férfi hangos tiltakozása ellenére. No, ez volt a pillanat, amikor kitörtem a minket elválasztó asztal és az ülések között álldogálók szorításából. Két állomást már könnyedén végigáll az ember.

Az Azrieli Centerben ezrek shoppingoltak, kicsit kiábrándító volt látni a gyorséttermekben hőmecot evőket. „Hát ez is Izrael...” – vontam meg a vállam, az elizraeliesedés jeleit felfedezve magamon. A 63-ason azon gondolkodtam, merre is utazgatom majd másnap. ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

Mikor Izrael népe kivonult Egyiptomból

Anépvándorlást ismerjük a történelemkönyvekből meg a mai aktuális eseményekből. A Pészach története a mi népünk monumentális eseménye, mikor Mózes vezetésével Izrael népe kivonult az egyiptomi fogságból. A Tóra második könyvében az Exodusban olvassuk a csodákat és a fel nem fogható cselekvéseket, amelyek a zsidó nép egyik legfontosabb eseményét hozták létre és kialakították a nép azonosságát.

Széder este olvassuk a Hágádát, minden évben újból és újból csodálkozunk a nagy eseményen és köszönjük Istennek, hogy megvédett minket a rabszolgaságtól és a megakadályozhatatlan beolvasástól. Izrael népe hosszú út előtt állt, 40 évig vándoroltak a sivatagban míg elértek az Ígéret Földjére.

A Tórába a Smót könyvben röviden van leírva az az éjszaka, mikor Mózes parancsolt Izrael népének, hogy azt az országot, ahol 430 éve élnek, pár órán belül el kell hagyniuk. Próbálok elképzelni a háziasszonyokat, mikor a hír elérkezett hozzájuk és nekik gyorsan kellett elhatározni, hogy mit kell, becsomagolni, és mit kell ott hagyni. Képzeljük el például Ráchel nevű háziasszonyt, aki sok szeretettel ápolta és építette a házát, minden egyes tárgynak megvolt a helye és a fontossága. Ráchel szerényen élt, nem vásárolt semmit, ami felesleges és szükségtelen, minden egyes darabnak meg volt a története. Ott állt a szoba közepén és nem tudta elhatározni, hogy mit csomagol be és minek muszáj maradnia. Ő pontosan tudta milyen fontos az az éjszaka, hiszen ismerte az eseményeket, a nehéz életet. Fáraó kegyetlenségét és a rabszolgaság árát. Egyik szemével nevetett, a másikkal sírt, nevetett, mert megmenekülnek a borzasztó nehéz élettől de sírt mert el kellett búcsúzni sok emléktől.

A zsidó nép történelmében ismer-

rünk, sajnos sok olyan helyzetet, mikor percek alatt össze kell csomagolni egy kis bőröndöt és mögött hagyni mindent, amit valaki szeretett és őrzött, és az ismeretlenbe menni ahonnan sokan nem jöttek vissza. A Hágádába írva van, hogy minden egyes ember mindenkor úgy lássa magát, mint ha ő is Egyiptomból vonult ki és emlékezzen az ottani nehézségekre. Ennek a nyilatkozatnak az a jelentősége, hogy mindenki mindenkor mint egyén vagy közösség ez a nagy esemény fényében élje az életét, és áldja az Istent a nagy csodákért, és ismerje azokat az eseményeket, amelyek alakították az Izrael népének identitását.

A széder este a világ zsidóságának egyszer egy évi alkalmá, hogy metaforikus értelemben kivonuljanak az ő saját Egyiptomukból és a szívük együtt dobogjon, mikor a Hágádát olvassák és a pészachi hagyományos ételeket találják. A diaszpórai zsidóknak ilyenkor fontos említeni, hogy Izrael Állama megvalósult tény és tárt karokkal fogad minden egyes hazatérőt mintha abba a percben vonult ki Egyiptomból.

Minden ünnepnek megvan a saját különleges jellemzője, de pészach ünnepe többet követel. Például ki kell cserélni az összes konyhai edényt, és félre tenni sok olyan ételt és hozzávalót, amelyek kóserok, de nem kóserok pészachkor. Sokan panaszkodnak, hogy nincs mit enni, csak macesz meg

kemény tojás, vagy maceszgombóc és krumplics. Próbáljuk ezt a tévedést kijavítani a következő két recepttel.

Cseresznyés csirke- vagy pulykacomb

Hozzávalók: 6 db csirke- vagy pulykacomb. 1 üveg cseresznye, 3-4 evőkanál édes vörös bor, só és bor sűrlés szerint, 1 evőkanál piros lekvár, leszűrt húsleves vagy 1 liter vízben elkevert levespor.

Elkészítése: A combokat kb. fél óráig főzzük a levesben. Közben felforraljuk a cseresznyét a saját levével, az édes borral és ízlés szerint sóval és borssal. Mikor a combok félig puhák, szép tűzálló tálba rakjuk, megkenjük a lekvárral, ráöntjük a cseresznyét és a levét. Előre melegített sütőben 1 óráig sütjük, míg a leve elpárolog.

Húsvéti almás

Hozzávalók: 4 alma, 10 dkg vaj, 4 kanál cukor, 1 tasak vaníliás cukor, 1 citrom reszelt héja és leve, 1 pohár narancslé vagy édes bor, 3 szelet macesz.

Elkészítése: Az almákat meghámozzuk és szeleteljük. A vajat felolvasztjuk és az alma szeleteket megpároljuk az olvasztott vajban. Egy nagy tálba tesszük. A maceszt darabokra törjük és beáztatjuk a narancslébe vagy a borba, amelyhez hozzáadjuk a cukrot, a vaníliát és a citromot. Vigyázva, hogy ne legyen nagyon puha. A maceszdarabokat hozzáadjuk az alma darabokhoz meghintjük cukorral és 15 percig a sütőbe tesszük, míg a cukor karamellizálódik. Pészachi vanília fagyalattal tálaljuk. ■

Dr. Orna Mondschein

Az Élet Menete Budapesten
2018. május **13.**
16:00 Találkozó: Az Élet Menete szobornál
(1056 Budapest, Március 15. tér), ahonnan az Erzsébet hídon át a Friedrich Born rakpartra vonulunk.

„Naše plány a aktivity idú podľa potreby“

Rozhovor s Dávidom a Chanou Adri

Ja pochádzam zo Slovenska a David z Izraela, obaja sme žili v Miláne niekoľko rokov a potom v Izraeli, každý svojim životom. David sa do Izraelu vrátil po štúdiách v Miláne a absolvoval tam rabinistickú školu, ja Chabad seminár/ štúdium Tóry pre dievčatá. V Izraeli sme sa zosobášili v Bnei Brak. Niekoľko mesiacov po svadbe sme sa presťahovali na Slovensko.

Aj keď som nad tým už rozmyšľala, bola to moja rebecin z Milána, ktorá mi navrhla, že by to bolo výborné, hlavne kvôli vedomostiam, jazyku a mentalite. Samozrejme, Bratislava má rabína, ktorý hovorí výborne po slovensky, ale sú viaceré typy ľudí, iné generácie a tak ako všade, jeden či dvaja ľudia nemôžu zastrešiť všetko, nech sú akokoľvek šikovní.

Ako dlho pôsobíte na Slovensku?

Na Slovensku sme už siedmy rok. Po roku rabín Stiefel poukázal na možnosť byť aktívny aj v Brne, kde sú izraelskí študenti, vzhľadom na náš vek, a na to, že David je sám Izraelčan. V Brne sme na začiatku používali priestory komunity, ktorá nám vyšla neuveriteľne v ústrety a neskôr sme si prenajali vlastné priestory, kde usporadúvame šabatové večere, sviatky a lekcie. Tak, ako aktivity tam, tak aj v Bratislave, až na niektoré výnimky, sponzorujeme sami, obaja pracujeme.

Aké sú vaše aktivity?

Medzi naše pravidelné akcie patria aktivity v Brne, lekcie Tóry pre ženy v slovenčine a v angličtine, lekcie židovského náboženstva v hebrejčine pre izraelské deti, žijúce v Bratislave. Šabatové a sviatočné spoločné večere v Bratislave, dobročinný klub žien CHAYA, ktorý som založila pred rokom, kde sa stretávame a spolu zaobstarávame napríklad kóšer jedlo pre tých, čo im to pomôže na Pesach, purimové balíčky, finančné malé dary a iné. Zaobstarávame religiózne predmety a kóšer jedlo. Ďalšia z aktivít je spolupráca s ÚZŽNO v organizovaní a zabezpečení kóšer bochurov pre malé komunity na Slovensku v čase vysokých sviatkov a Sukotu. Radi by sme to rozšírili aj na Pesach. A, samozrejme, zaoberáme sa aj mladými a šiduchmi (vekovo neobmedzené). Som v kontakte s niekoľkými manželkami rabínov a šadchaniot po celej Európe.

Ktoré komunity ste navštevovali/ navštívite pravidelne?

Od začiatku nášho pôsobenia na Slovensku sme mali možnosť vďaka spolupráci s ÚZŽNO spoznať skoro všetky komunity. Robili sme Purim v Galante, Nových Zámkoch a Komárne, Sukot v Nových Zámkoch, Chanuku v Trenčíne atď. Všetko s kóšer jedlom a podľa potrebných zákonov. Do komunít ako Košice boli viackrát vyslaní naši známi z Izraela, rabín Moše s rodinou. Momentálne pravidelne navštevujeme Dunajskú Stredú, kde som pred pár mesiacmi začala učiť Tóru ženy a neskôr začal David dávať hodiny halachy a Tóry pre mužov. Dúfame, že to bude mať úspech. Som milo prekvapená zo záujmu žien, niečo na tom bude, keď mudrci píšú, že ženy sú duchovne vyššie než muži. Samozrejme, tá najpozitívnejšia vec je, že ženy neostávajú len pri slovách, ale aj skutkoch a dnes ich je čoraz viac, ktoré praktizujú aspoň základné prikázania Tóry. Pri poslednej návšteve u vás zazneli aj slová, že by sme sa mohli takto aspoň raz za mesiac stretnúť aj v Komárne.

Ako vidíte súčasnosť a budúcnosť židovskej komunity na Slovensku?

Musím povedať, že budúcnosť komunít je naozaj v ich rukách a nik nemôže s istotou povedať, čo sa bude diať. Lebo nik nevie, aký obrat môže nastať. Keď sme prišli na Slovensko,

počuli sme len negatívne predpovede a pritom môžem povedať, že malé komunity sú dnes aktívnejšie ako boli pre 7 rokmi. V Bratislave je pravidelný minjan aj okrem šabesu a sviatkov, v škôlke Chanie Myers je viac a viac detí. Konajú sa kóšer svadby. V Dunajskej Stredě mali spoločný Sukot po niekoľkých desiatkach rokov, Košice sú tiež dosť aktívne. Takže je to len a len na ľuďoch, či chcú a ostatné príde od Najvyššieho, ktorý je vždy pripravený pomôcť a asistovať. Najdôležitejšia vec je štúdium Tóry, keď nie sú vedomosti, je ťažké udržať niečo na základe toho, že to robila prababka, jednu generáciu to raz zaujímať nebude, Tóra je minulosť, budúcnosť, ale hlavne prítomnosť a má čo ponúknuť každej generácii. Druhá základná vec sú kóšer manželstva medzi židmi. Tieto dve veci sú budúcnosť a garancia na rast komunít, nech sú akokoľvek malé.

Aké sú plány do budúcnosti? Ako sa bude rozvíjať vaša aktivita v nasledujúcich rokoch?

Naše plány a aktivity idú podľa potreby. Chceli by sme dať trošku do pohybu mladých, čo sa zdá niekedy dosť nemožné, pretože mládež si myslí, že vie všetko a to, že sú narodení ako židia, im stačí. Radi by sme navštívili viac komunít a urobili šabaty s kóšer jedlom. B-h má ale určite svoje plány, a tak sa nikdy nedá veľa predpovedať a plánovať. Určite je tu ešte veľa čo vylepšiť. ■

PT

Purim v Komárne

Podľa židovského kalendára slávime sviatok Purim 14. adara. Tento deň pripadol v tomto roku na 1. marca. V židovských komunitách v tento deň čítajú príbeh Ester.

Purim je jedným z mála radostných židovských sviatkov, pripomíname si ním zázračnú záchranu nášho národa. V komárňanskom Útulku nám príbeh oživila Chana Adri, potom David Adri prečítal tradičný text písaný na pergaménových zvitky.

Mnohí prišli v škraboškách, maskách – aj toto, podobne ako veselie, hudba a tradičné jedlá, patrí k Purimu. V ďalšej časti programu sa konal vynikajúci koncert v podaní skupiny Najim Klezmer, ktorej členovia sú žiaci školy Lauder v Budapešti. Veselé popoludnie sme zakončili tombolou.

Touto cestou ďakujeme každému, kto prišiel medzi nás zo vzdialenejšieho regiónu. Veríme, že takto spoločne budeme oslavovať ešte mnohokrát. ■

PT

Zajin adar v Galante

Vo štvrtok 22. februára 2018 sa v galantskej modlitebni opäť konala tradičná slávnosť tunajšej náboženskej obce, ale aj súvercov z okolitých miest a zo zahraničia pri príležitosti Zajin adaru, t.j. 7. dňa mesiaca adar, ktorý je dňom narodenia a úmrtia proroka Mojžiša. Zároveň je to aj deň chevra kadiša, ktorý je v živote galantskej komunity významným medzníkom.

Okrem spomienky na Mojžiša si Galantania a hostia pripomínajú významného rabína Telča, ktorý tu pôsobil a odpočíva na tunajšom cintoríne. Keď v meste prepukla morová epidémia, Židia všemožne hľadali pomoc. Keď prišli za rabínom Telčom, položil im otázku, či dodržiavajú všetky predpisy a zvyky. Vtedy si uvedomili, že bola prerušená tradícia návštevy a pohostenia v každej židovskej domácnosti. Keď ju obnovili, epidémia ustala. Odvtedy sa na Zajin adar dodržiava zvyk, ktorý robí galantskú obec jedinečnou v celom židovskom svete.

Členovia chevra kadiša navštívili dopoludnia každú ga-

lantskú rodinu, kde ich čakalo hojné pohostenie. Následne sa na cintoríne konalo pietne stretnutie a popoludní bohoslužba a spoločenské posedenie v priestore modlitebne a kultúrnej miestnosti obce. Bratislavský rabín Baruch Myers predniesol príhovor, hesped, týkajúci sa tohto významného dňa. Prišli aj rodáci zo zahraničia, tento raz rodáčka Eva Kesselmannová, rodená Müllerová z Londýna so svojimi vnukmi, ktorí sa aktívne zapojili do modlitby a predniesli aj príhovor. Priatelia a rodáci privítali aj pána Jozefa Katza z Dublinu s manželkou Renátkou, ktorý v detstve trávil veľa času u svojho galantského strýka Izidora Katza a jeho manželky Edity. Pri príležitosti 7. adaru si účastníci spomienkovej slávnosti pripomenuli súvercov, ktorí nás opustili v uplynulom roku. Na ich počesť zaznela zádušná modlitba El mole rachamim. Po oficiálnej časti slávnosti sa už medzi hosťami rozprúdila živá debata domácich a hostí, spojená s tradičným pohostením: vajíčkom a žemlou zvanou „lábelli“ a rybami v orechovej omáčke. ■

KP

Filmy Petra Scheinera v Budapešti

V Budapešti, v priestoroch domu so zbierkami historických predmetov niekdajšej židovskej komunity na ulici Csányi č. 5, v mestskej časti Erzsébetváros, premietli 7. marca dva filmy Petra Scheinera a jeho manželky, našich súvercov žijúcich v Zürichu. Podujatie zorganizovala organizácia Mazsike.

Prítomných pozdravil predseda Maďarského židovského kultúrneho združenia Péter Kirschner. Prvý film s názvom Naivné sny prezentuje život komárňanskej náboženskej obce. Na premietaní sa okrem zástupcov našej komunity zúčastnil aj primátor mesta Komárno László Stubendek, ktorý bol aj na besede po premietnutí filmu a vyjadril v rámci nej svoj názor. Urobili tak aj ďalší predstavitelia našej komunity – Zoltán Kollár, Tamás Paszternák i Anton Pasternák - ktorí sedeli v radoch početného obecnstva.

Druhý film hovorí o vzniku organizácie združúcej tých, ktorí prežili hrôzy holokaustu a po vojne sa usadili vo Švajčiarsku. Aj táto téma vzbudila živú diskusiu obecnstva, ktorú viedol Szabolcs Szunyogh. ■

Výstava v Tatabányi

Dňa 8. marca sa v Múzeu v Tatabányi konala vernisáž výstavy pod názvom Zastávky židovskej cesty životom. Bohatý materiál výstavy, pozostávajúci z fotografií, vecných atribútov a dokumentov, pochádza zo Židovského múzea v Budapešti, zo Židovskej náboženskej obce v Komárne a zo súkromných zbierok.

Záujem obecnstva o exponáty výstavy vzbudila aj prednáška Zsuzsanny Toronyi, riaditeľky Židovského múzea a archívu. Prítomných pozdravil zástupca miestnej samosprávy, i riaditeľka hostiteľského múzea, Gabriella Paál. V Tatabányi sa výstava s podobnou tematikou konala po prvý raz – na významnom podujatí sa zúčastnil aj konateľ Zväzu židovských náboženských obcí v Maďarsku Péter Kunos, členovia Spolku priateľov múzea a početní záujemcovia. ■

PZs

Stretnutie komárňanských Židov pri príležitosti výročia udalostí roku 1968 – 8.-10. jún

Pri príležitosti Dňa martýrov v Komárne opäť srdečne očakávame našich súvercov, pochádzajúcich z nášho mesta.

Okrem tých, ktorí prežili hrôzy holokaustu, by sme počas tohto júnového víkendu radi privítali všetkých, ktorí opustili naše mesto v dôsledku udalostí roku 1968. S radosťou, samozrejme, privítame aj ich potomkov, ako aj každého záujemcu. Stretnime sa v dňoch 8.-10. júna!

Prosíme vás, aby ste sa predbežne zaregistrovali do 15. februára na adrese kile@menhaz.sk. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Vydávanie Spravodajcu, ŽNO v Komárne a Klub Šalom podporili: rodina Hornová, Magda Fekete, Péter Boček a anonymní darcovia. Ďakujeme!

✧ Vďaka finančnej podpore Nadácie Gábora Bethlena z Budapešti bude do konca marca zrekonštruovaný v dome smútku pamätník obetí 1. svetovej vojny jeho okolie.

✧ Do našej knižnice opäť pribudli nové publikácie, srdečne očakávame našich čitateľov.

✧ Predsedovia malých židovských náboženských obcí sa stretli na pracovnej porade v Trenčíne. ŽNO v Komárne na stretnutí zastupoval Anton Pasternák.

✧ V marci pokračuje rekonštrukcia Eötvösovej ulice. Prevádzka budovy ŽNO v Komárne je naďalej nerušená.

Vďaka finančnej podpore Nadácie Gábora Bethlena z Budapešti bude do konca marca zrekonštruovaný v dome smútku pamätník obetí 1. svetovej vojny jeho okolie.

Purim v Komárne

Purim je jedným z mála radostných židovských sviatkov, pripomíname si ním zázračnú záchranu nášho národa. (strana 3.)

Koncert Eszter Bíró počas Komárňanských dní

Počas tohtoročných Komárňanských dní sa v budove Útulku bude konať koncert Eszter Bíró pod názvom Piesne o živote pri príležitosti 70. výročia vzniku štátu Izrael. Podujatie sa koná **v utorok, 1. mája 2018 o 14.30 hodine**. Vstup voľný, každého záujemcu srdečne očakávame. ■

Lag Baomer v Dunajskej Strede

Náboženské obce regiónu aj v tomto roku spoločne oslávia sviatok Lag Baomer v Dunajskej Strede. V prípade dostatočného počtu záujemcov vypravíme na podujatie, ktoré sa koná dňa **6. mája**, autobus. Prihlásiť sa môžete do 25. apríla na adrese kile@menhaz.sk. ■

Myšlienky redaktora

Srýchlo sa približujúcou štyridsiatkou na krku sa človek len čuduje: zase uplynul ďalší rok, za krátko budeme opäť chrúmať maces pri príležitosti Pesachu. Opäť zjždeme do kancelárie, aby sme si domov vzali vopred objednané víno, maces a macesovú múku. Komunita zasadne k spoločnému sederu, pripravujeme macesové gule, do kávy či do kaka nadrobíme nekysnutý chlieb.

Vynárajú sa spomienky na našich prarodičov, na tradície, na domáce i komunitné oslavy. Kým tu sme, a rozprávame príbeh exodu z egyptského otroctva, zachováme aj naše tradície. Nedopustíme, aby zapadli prachom zabudnutia príbehy o spoločnom pečení macesov a o pesachových nádobách, ktoré sme uchovávali na pôjde. Aj v tomto roku myslíme na tieto blednúce príbehy, keď z platne spadne na tanier alebo na stôl omrvinka. Každá takáto omrvinka je momentom, drobným príbehom z kroniky Židovskej náboženskej obce v Komárne. Zozbierajme ich, porozprávajme ich svojim blízkym a priateľom. Nedopustíme, aby pesachové dobrodružstvá od sútoku Dunaja a Váhu zapadli prachom zabudnutia.

Nech tieto kúsky mozaiky skrášlia osemdňový sviatok 5778. židovského roka! ■

